

Gyvenimo Puškarnioje taisyklės iš XVII amžiaus

Rules to Live by in Seventeenth-Century Puzkarnia

Povilas Andrius Stepavičius

Doktorantas
Vilniaus universitetas
Istorijos fakultetas
Senovės ir vidurinių amžių istorijos katedra
El. paštas: povilas.a.stepavicius@gmail.com

Lietuvos nacionalinėje Martyno Mažvydo bibliotekoje, Retų knygų ir rankraščių skyriuje (toliau – LNB RKRS), saugomas kol kas mįslingai skambantis fondas Nr. 203 pavadinimu *Vilniaus vyskupijos kunigų seminarijos biblioteka*. Ilgus dešimtmečius niekieno beveik nejudintas dokumentų korpusas pagaliau yra pradėtas tvarkyti, aprašyti ir kataloguoti. Žinoma, dar prireiks ne vienerių metų, kol fonde esantys dokumentai ir rankraštinės knygos bus pasiekiami plačiajam skaitytojų ratui.

Vilniaus vyskupijos kunigų seminarijos bibliotekos fondas (F 203) į LNB buvo perkeltas iš vadinamųjų Knygų rūmų, įsikūrusių Vilniaus Šv. Jurgio bažnyčioje ir senosios observacijos karmelitų vienuolyno patalpose. Fondo pavadinimas iš tiesų yra susijęs su paskutiniaisiais dokumentų savininkais – Vilniaus dvasine seminarija, kuri prie Šv. Jurgio bažnyčios veikė nuo 1798 m. iki pat Antrojo pasaulinio karo pabaigos.

Fondo chronologinės ribos jau yra nustatytos – jos apima XVI–XX a. pradžios laikotarpį. Kol kas tik nėra aiškus galutinis fonde esančių bylų skaičius, nes fondo tvarkymo darbai dar tik prasidėjo. Aišku tik viena, kad tai tikrai nebus *vienas mažesnių* fondų, saugomų LNB. Fonde esantys dokumentai yra susiję ne tik su dvasinės seminarijos veikla, jame aptinkama ir į seminarijos rankas kitais būdais – perdavimo ar paveldėjimo būdu – patekusių dokumentų.

Fonde esančių dokumentų tematika yra labai įvairi. Dokumentų masyvas neabejotinai galės būti pritaikytas įvairiausiems tyrimams. Kol kas galima išskirti tokias saugomų dokumentų tematines kategorijas:

- dokumentai, susiję su senosios observacijos karmelitų veikla Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje ir Abiejų Tautų Respublikoje;

- dokumentai, susiję tiek su senosios observancijos, tiek su basųjų karmelitų, jėzuitų, misionierių vienuolynų ir dvasinės seminarijos žemėvalda ir nekilnojamoju turtu, turėtu ir įgytu Vilniaus mieste bei kitose valstybės teritorijose;
- gausus rankraštinių knygų komplektas, susijęs su Vilniaus senosios observancijos karmelitų vienuolynais, veikusiais prie Šv. Jurgio ir Visų Šventųjų bažnyčių, basųjų karmelitų vienuolyno prie Aušros vartų, Vilniaus Jėzaus Draugijos akademija ir universitetu, pavieniais XIX a. asmenimis;
- dokumentai, susiję su dvasinės seminarijos veikla iki pat Antrojo pasaulinio karo laikų.

Žinoma, fonde pasitaiko ir netikėtumų. Fonde esantys rankraštiniai dokumentai yra gana gerai išlikę, nors ilgą laiką ir buvo suvynioti į vadinamuosius *fastikulus* (ryšulėlius). Gerai išlikę dokumentai yra svarbus signalas heraldikos ar sfragistikos tyrinėtojams, kuriems atsiveria naujas šaltinių korpusas su nenuluptais ir nenutrintais bajorų, vienuolynų, ar kitų institucijų antspaudais.

Kitas netikėtumas yra susijęs su hebrajų kalba. Tarp dokumentų buvo rastos dvi XIX a. rankraštinės knygos hebrajų kalba. Vieną iš jų verta paminėti. Tai žymaus žydų literato Mordechajaus Arono Ginzburgo (1795–1846) veikalo „Damasko siena“ rankraštis, parašytas Vilniuje 1840 m. ir paties autoriaus pasirašytas. Pats kūrinys buvo išleistas kiek kitoku pavadinimu – „Damasko rūstybė“ – jau po autoriaus mirties, 1860 m. Karaliaučiuje¹.

Paties fondo išlikimo istorija yra verta atskiro tyrimo, kuris yra numatomas ateityje. Svarbu pažymėti, kad tiek senosios observancijos karmelitų vienuolynų, tiek dvasinės seminarijos archyvų dokumentų yra saugoma ir kitose atminties institucijose: Vilniaus universiteto bibliotekoje, Mokslų akademijos Vrublevskių bibliotekoje, Lietuvos nacionaliniame muziejuje. Net neabejojama, kad fondo *iškėlimas* į viešumą paskatins naujus tyrimus ir, žinoma, naujus atradimus.

Senosios observancijos karmelitų dokumentų rinkinys

Tvarkant ir identifikuojant fonde esančius dokumentus, saugyklų lentynose buvo surasta rankraštinė knyga pavadinimu *Collecta munimentorum conventus Vilmensis s(anctae) Mariae ad Nives, vulgo ad s(anctum) Georgium Martyrem, ordinis fratrum B(eatissimae) V(irginis) Mariae de monte Carmeli antiquae regularis observantiae* <...>². Knyga surašyta Rusios provincijos kustos karmelito Vaclavo Giglevskio (*Venceslaus Giglewicki*) 1745 m. Vilniuje, tame pačiame senosios observancijos karmelitų vienuolyne prie Šv. Jurgio bažnyčios. Knygos dydis: 21,5 x 34,5 x 4 cm. Knygoje tekstas surašytas raudonu ir juodu rašalu ant popieriaus ganėtinai tvarkingai. Knygą sudaro 314 numeruoti puslapiai ir 11 nenumeruotų turinio puslapių.

Trumpai tariant, ši knyga yra senosios observancijos karmelitų vienuolyno prie Šv. Jurgio bažnyčios dokumentų rinkinys. Šį rinkinį sudaro 234 dokumentų kopijos. Dokumentai yra pateikiami atskiruose 7 knygoje skyriuose, kurie yra pavadinti taip:

¹ Ši knyga yra LNB rinkiniuose ir yra pasiekiamas epavelde: <https://www.epaveldas.lt/preview?id=C1B0003861070>

² Šifras: LNB RKRS F 203-104

1) *Collecta prima. Rrivilegiorum [!] foundationis Radzivilianae*; 2) *Collecta secunda. Jurisdika funduszowa*; 3) *Dokumenta na cztery karczmy libertowane*; 4) *Dokumenta na kamienice w mieście Wilnie cedowane, legowane y na wyderkaff zapisane od roznych*; 5) *Dokumenta na place funduszowe mieyskie horodnicze, neyburskie ziemskie etc. etc.*; 6) *Rozne transakcyje, to iest: manifesta, pozwy, dekreta grodzkie, ziemskie, trybunalskie, assessorskie. Listy zaręczne obdukcynie, aresztowe, ugodliwe etc. ab A(nn)o 1580 ad Annum 1691*; 7) *Collecta sum wyderkaflowych obligowych*.

Būtina pabrėžti, kad šiamė fonde taip pat yra šios knygos kopija, kurią surašė karmelitas Andriejus Molčankovičius (*Andreas Molczankowicz*). Kopija yra surašyta vien tik juodu rašalu ir nėra tokia puošni. Deja, bet pirmieji keliasdešimt šios kopijų knygos lapų yra suplėšyti. Tikėtina, kad ši knyga buvo skirta dažnesniam naudojimui.

Papildomi šių 234 dokumentų tyrimai padės atsakyti į klausimus, kaip buvo sugalvota šį dokumentų rinkinį sudaryti, kokie dokumentai yra išlikę kitose atminties saugojimo institucijose, o kokie yra išlikę tik šioje knygoje.

Šioje publikacijoje skelbiami du iki šiol nežinoti dokumentai, susiję su senosios observancijos karmelitų jurisdika Puškarnioje (Vilniuje). Šią teritoriją, esančią aplink Šv. Jurgio bažnyčią ir besidriekusią iki pat Totorių ir Vilniaus vartų bei Vilniaus gatvės, tyrinėjusi Birutė Vitkauskienė³ išsamiai panaudojo tiek Vilniuje, tiek Varšuvoje esančią medžiagą. Minėtame karmelitų dokumentų rinkinyje irgi galima aptikti šiandien Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių bibliotekoje saugomų dokumentų kopijas. Tačiau jau žinomus dokumentus ir žinias apie karmelitų Puškarnios jurisdiką papildė šioje knygoje aptinkami 1670 ir 1667 m. dokumentai⁴.

1670 metų dokumentas yra susijęs su mokesčių rinkimo iš jurisdikos gyventojų nuostatais, kurie buvo iš naujo patvirtinti pirmą kartą po Maskvos okupacijos. Šiame dokumente pateikiamas 25 jurisdikos gyventojų (vyrų) sąrašas ir jų mokestiniai įsipareigojimai karmelitų vienuolynui.

1667 metų dokumentas yra susijęs su tos pačios jurisdikos gyventojų prievolėmis ir gyvenimo Puškarnios jurisdikoje taisyklėmis. Tokio pobūdžio šaltiniai yra gana reti, tačiau jie detalčiau atskleidžia gyvenimo tam tikroje vietoje detales. Šiuo atveju sužinome pačios jurisdikos valdos valdžios funkciją ir struktūrą. Pristatomas jurisdikos urėdas, kurį sudaro vaitas, du suolininkai, raštininkas ir urėdo tarnautojas.

Publikuojami dokumentai yra pateikiami iš dalies modernizuojant šaltinio kalbą, bet išlaikant lokaliai lenkų kalbos dialektui būdingas formas⁵. Dokumentuose esantys sutrumpinimai išskleidžiami, o praleistos raidės modernia lenkų kalbos forma rašomos lenktiniuose skliaustuose „()“. Sumoderninta didžiųjų ir mažųjų raidžių rašyba. Nors didžioji dalis rašybos yra išsaugota, pakeista raidės „y“ vartoseną į labiau priimtą „j“

³ Birutė Rūta Vitkauskienė, „Vilniaus pabūklų liejyklos teritorija (Puškarnia) XVI–XVIII a. šaltiniuose“, in: *Miestų praeitis* [elektroninis išteklius], 2010, [interaktyvus], in: <https://www.lituanistika.lt/content/25424> [žiūrėta 2025 04 14].

⁴ Tokia tvarka šie dokumentai yra pateikiami *Collecta munimentorum conventus Vlnensis* knygoje.

⁵ Plačiau: Zofia Kurzowa, *Język polski Wileńszczyzny i kresów północno-wschodnich XVI–XX w.*, Kraków: Universitas, 1993; Małgorzata Ostrówka, „Polszczyzna w Wielkim Księstwie Litewskim. Aspekt arealny i historyczny“, in: *Kultura i języki Wielkiego Księstwa Litewskiego*, red. Maria Teresa Lizisowa, Kraków: Collegium Cololumbinum, 2005, s. 103–116.

(pvz., *fundacy* - > *fundacji*; *najświętszey* -> *Najświętszej* ir t. t.), o jungtuko „y“ atveju rašysena pakeista į „i“. Lotyniški žodžiai yra žymimi kursyvu. Vertimo tekste paliekama šaltinyje nurodyta asmenvardžių rašyba, išskyrus tuos atvejus, kai asmens įvardijimas turi nusistovėjusią formą lietuvių kalboje (pvz., Mikalojus Radvila).

PUBLIKACIJA

1.

[Vilnius], 1670 01 15

1670 Viešpaties metų mokesčių nuo sklypų dydžių nuostatai

Orig.: nežinomas.

Kopija: Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka, Retų knygų ir rankraščių skyrius, F 203-104, p. 44–45 (popierius, lapo matmenys – 34 x 19,5 cm). Tekstas surašytas raudonu ir juodu rašalu.

[p. 44]

Ustawa i pomiaru placow roku Panskiego 1670

Ustawa i pomiaru placow na Puzskarni z fundacji na klasztor Najświętszej Panny Snieżnej, albo *ut vulgo fertur* s(więtego) Jerzego, patrona W(ielkiego) X(ięstwa) Litewskiego i tutecznego kościoła, przez jaśnie wielmożnego Mikołaja Radziwiła⁶, wojewodę wileńskiego i W(ielkiego) X(ięstwa) Litewskiego kanclerza, wiecznemi czasy legowanych ojcom karmelitom, albo raczej Braci Najświętszey Panny z gory Karmelu, i od wielu najjaśniejszych krolow potwierdzonych *cum plenaria jurisdictione* od roku wcielenia Panskie(go) tyśiącznego pięćsetnego szesnastego pod Alexandre(m), krolom, a pod najwyższą głową Kościoła Bożego Leonem dziesiątym⁷ papieżem, roku Panskiego 1517 *Kalendis Ianuarii Ianuarii* [!] *Pontificatus Anno quinto* i z władzy Stolice Apostolskiej potwierdzonych. Teraz znowu po spustoszeniu przez nieprzyjaciela wiarołomnego Moskala za rządu przewielebnego xiędza Marcina Charzewicza⁸, s(więtej) Theologii Doktora, prowinciała na ten czas tegoż zakonu braci Najświętszej Panny z gory Karmelu, i

⁶ Mikalojus Mikalojaitis Radvila (m. 1521/1522), dar vadinamas „Antruoju“, „Amor Poloniae“ arba „Amor Patriae“, Vilniaus vaivados ir LDK kanclerio Mikalojaus Radvilaičio (m. 1509/1510) sūnus. 1505–1510 m. – Trakų vaivada, o nuo 1510 m. – Vilniaus vaivada ir LDK kancleris. Savo valdose Vilniuje (Puškarnioje) įsteigė karmelitų konventą ir Švč. Mergelės Marijos Snieginės ir Šv. Jurgio bažnyčią. Istoriografijoje teigiama, kad tai buvo padaryta tarp 1506 m. (pergalės Klecko mūšyje) ir 1514 m. (žinomo pirmojo paminėjimo šaltiniuose).

⁷ Leonas X (1475–1521), tikrasis vardas Giovanni de Medici. Romos popiežius 1513–1521 m. Leono X pontifikavimo laikotarpis yra susijęs su kunigaikščio Kazimiero Jogailaičio beatifikacijos bylos pradžia (1517), Martyno Liuterio pasmerkimu (1520) ir jo ekskomunika (1521).

⁸ Marcinas Charzewiczius (apie 1618–1687) – Krokuvos karmelitas, senosios observancijos karmelitų ordino provincijolas (1667–1670; 1681–1684), smarkiai prisidėjęs prie Krokuvos karmelitų vienuolyno bibliotekos išplėtimo, taip pat pats buvo parašęs ar sudaręs keletą knygų. Daugiau apie jį žr.: Szymon Sulecki, *Księgozbiór klasztoru karmelitów na Piasku w Krakowie*, Kraków, 2014, s. 139–141; s. 162–164.

przeorstwa wielebne(go) xiędza Florijana Azbaszen⁹, i wszystkiego zgromadzenia swego *in Anno D(omi)ni 1670, die 15 Januarii* czyniona i do tych zapisana xiąg.

Imiona panow mieszczanow jurisydyki s(więtego) Jerzego, i jako mają dawać z placow poziemnego na ś(więty) Jerzy każdego roku.

Primo. Paweł Dundul, wojt, względem usługi od tak wielu lat i życzliwości przeciwko klasztorowi [p. 44 // p. 45] swemu, częścią też dla prawa starego, ktorego zażywał *ante hostilitatem*, i to tylko *ad vitae suae tempora, alias successores* muszą inaczej dawać.

		Zł(ote)	Gr(osze)	Sz(elągi)
	Teraz ma oddawać	6		
	Kapczyzny piwney	1	7	½
	Tenże z placu rolinskie(go) i każdy po nim <i>sukcessor</i> kapczyzny piwnej	3	15	
2	Jan Zubrzycki & <i>ejus successores</i> ze trzech placow Kapczyzny piwnej i miodowej	10 2	15	
3	Dawid Bartoszewski & <i>ejus successores</i>	3		
4	Kazimierz Pogierowicz, kowal, & <i>ejus successores</i>	4	15	
5	Delfin Zmikulewicz & <i>ejus successores</i>	4	15	
6	Adam Piechel, furman	4		
7	Szymon Burt	4		
8	Stefan Bogustynowicz <i>cum successoribus</i>	5		
9	Piotr Maszkiewicz, pilnik	4	15	
10	Kazimierz Sobolewski	4	15	
11	Matiasz Markiewicz	5		
12	Kazimierz Rozelewicz	5		
13	Matiasz Maszelewicz	5		
14	Grzegorz Haponowicz, <i>alias</i> Kotek Kapczyzny piwnej i miodowej	9 2	15	
15	Szymon Junkowski, słodownik	5		
16	Jerzy Sztesnowicz, stolarz	4	15	
17	Szymon Burba	4	15	
18	Paweł Krynicki	4	15	
19	Piotr Szymanowski	4	15	
20	Dzienis Siwicki	4		
21	Laurensowa Mieluwiczowa, wdowa	4	15	
22	Kazimierz Burski	4		
23	Matiasz Butyszkiewicz z kapczyzną	6	15	
24	Stefan Mikulewicz, furman	6	15	
25	pan Stanisław	1	15	

⁹ Daug apie šį karmelitą nėra žinoma. Painumą kelia ir varijuojanti vienuolio pavardės rašyba (Azbaszen, Assbasen). Internetiniame LDK vienuolių katalikų biogramų sąvade (https://monasch.web.amu.edu.pl/index.php/Strona_g%C5%82%C3%B3wna) aptinkamas ir dar vienas galimas asmenvardžio perskaitymas, nurodantis kilmę: a Zbasze. Kol kas apie šį karmelitą žinoma tik tiek, kad jis buvo Šv. Jurgio karmelitų vienuolyno prioru 1666 ir 1670 m.

2.

Vilnius, senosios observancijos karmelitų vienuolynas
prie Šv. Jurgio bažnyčios, 1667 01 20

Šv. Jurgio jurisdikos gyventojų pareigos

Orig.: nežinomas

Kopija: Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka, Retų knygų ir rankraščių skyrius, F 203-104, p. 46–48 (popierius, lapo matmenys – 34 x 19,5 cm). Tekstas surašytas raudonu ir juodu rašalu.

[p. 46]

Powinności tych ze jurisdycantow s(więtego) Jerzego

1. Aby rewerencją, posłuszeństwo wielebnym ojcom, prowincjałom, kommissarzom, prz[e]jorom y na miejscu przeorskim będącym wikarym oddawali.
2. Czynsze poziemne, kapczyzny na s(więty) Jerzy oddawali przez ręce zakonników do ojca przeora.
3. Podatek Rzeczypospolitej, jako to pobory, podymne & *quid simile* na sejmikach uchwalone i sejmem obwarowane przez ręce zakonników z wojtem do klasztoru ojcu przeorowi oddawali.
4. Testamenta bez wiadomości klasztornej żeby nie byli czynione, a to najbarziej dla tego, iż gdy na inszy kościół, abo klasztor, legacją jako to budynek, abo plac, tedy takie testamenta nie mają waloru, dlatego, że *convulsiones* juridyki wzniecają się turbacje i zwady. Ale własnym swym groszem kopą wolno będzie dysponować.
5. Domow, aby heretykom, schyzmatykom, ani żadney sekty szlachcie i religii i wszelkim bez wiadomości klasztornej nie przedawali, ani zawodzili pod pretextem niewiadomości *sub nullitate in casu contraventionis* kontraktu.
6. Kolędy włoczebne, jako zwyczaj tutejszy *ad arbitrium* zostawuje się.
7. Aby każdy z domu swego na folwark nasz pod czas żniwa czeladnika posyłał, albo go też najął.
8. Na grob w wielki post przed Wielkonocą i na roratne swiece w advent przykładem ludzi pobożnych i wielkich panow chodzić w tym ma być porządek uczyniony, aby ulic nieprzeskakiwaną [!] i nie swarżono się przez urząd.

[p. 47]

Nade wszystko, aby Pan Bog był pochwalony, a sprawiedliwość kwitnęła i rosła, bo bez porządku zwierzchności i urzędu żadna Rzeczpospolita być nie może, pamiętając na to: *pereat mundus, fiat justitia*; czym się gniew Boski mityguje, a złość ludzka uskramia tedy, że jest na to urząd obrany i od klasztoru potwierdzony, tedy trzeba mu być posłusznym pod karaniem według Statutu, do którego urzędu ci teraz należą *ut supra* pomienieni mieszczanie

Wojt, sławetny pan Paweł Dundul
Pierwszy ławnik, sławetny pan Piotr Szymanowski
Drugi ławnik sławetny pan Szymon Burda [!]
Pisarz sławetny pan Szymon Brut
Sługa urzędowy Paweł Krynicki

1. Których to urząd ma się odprawować Statutem W(ielkiego) X(ięstwa) Litewskiego w domu wojtowskim porządnie, sprawiedliwie na nikogo nie respektując, nikogo nie krzywdząc.
2. Winy słuszne, jakie będą urząd ma brać a do kościoła oddawać na potrzeby, *in civilibus* do klasztoru appelować, a *in criminalibus* tam gdzie prawo każe.
3. Ciż panowie urząd ma przestrzegać, aby panowie mieszczanie wszyscy, *nemine excepto*, w małżeństwie świętym według kościoła rzymskiego żyli.
4. Ażeby hultajow, zbiegłych ludzi, mianowicie nierządnych, podejrzanych biały[ch] głów, złodziejow i cudzoziemcow bez świadectwa dobrego nie przechowywali i siabrowstwa z nimi nie trzymali, ale żeby takich opowiedali pod winą czego ma urząd doglądać.
5. Kominy, aby wszędy byli urobione i ochędożone dla niebezpieczeństwa [!] ognia, i co kwartał przez urząd rewidowane *sub paenis*.

[p. 48]

Na ostatek, co też urząd chwalebneho, a bez krzywdy blizniego, a od klasztoru pozwolonego i potwierdzonego postanowi i to ma być przyjęto. A osobliwie, aby każdy mieszczanin miał na swoim domu dla niebezpieczeństwa i ugaszenia ogniowego domowego, albo przychodniego.

Więc żeby te punkta i prawa nieodmiennie większy walor i moc miały staraliśmy, aby dla potomnych czasow pieczęcią urzędu naszego przeorskiego i z podpisaniem rąk naszych utwierdzone byli. *Dat(um) in Carmelo nostro s(ancti) Georgii, sive Nivium, Vilnae* roku Pańskiego 1667, dnia 20 stycznia.

(L(ocus) S(igilli))

Fr(ater) Florianus Asbassen, prior conventus Vilnensis ad s(anctum) Georgium Ordinis Carmelit(aru)m.

Frater Josephus Grabowski.

VERTIMAS

1.

1670 Viešpaties metų mokesčių nuo sklypų dydžių nuostatai

Mokesčių dydžių nuostatai nuo sklypų Puškarnioje, kuri priklausė Švenčiausiosios Mergelės Snieginės, arba kaip paprastai sakoma, Šv. Jurgio, Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės ir čionykštės bažnyčios globėjo, vienuolyno fundacijai, suteiktai šviesiausiojo geradario Mikalojaus Radvilos, Vilniaus vaivados ir Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės kancler-

rio, ir amžiams dovanotai tėvams karmelitams, arba veikia Švenčiausiosios Mergelės iš Karmelio kalno broliams, ir daugybės šviesiausių karalių patvirtintai su visuotine teise nuo 1516 Viešpaties įsikūnijimo metų, valdant Aleksandrui, karaliui, ir aukščiausios Dievo Bažnyčios galvos Leono X, popiežiaus, 1517 Viešpaties metais, per sausio kalendas, penktais pontifikato metais, su Šventojo Sosto valdžia patvirtintai. Dabar iš naujo, po klastingojo prieš maskvėno nusiaubimo, dėka švenčiausiojo kunigo Marcino Charzewicziaus, šv. Teologijos daktaro, tuometinio to Švenčiausiosios Mergelės iš Karmelio kalno ordino provincijolo ir maloningojo kunigo, prioro Florijano Azbaseno bei visos savo bendruomenės 1670 Viešpaties metais sausio 15 dieną sudaryti ir į tas knygas įrašyti.

Ponų Šv. Jurgio jurisdikijos miestiečių vardai ir kiek turi duoti žemės mokesčio kasmet per Šv. Jurgio dieną.

Pirmas. Pawełas Dundulis, vaitas, atsižvelgiant į ilgą tarnybą ir palankumą savo vienuolynui, dalį pagal seną teisę, kurią užgyveno prieš [maskvėnų] priešiškumą, ir tai tik savo gyvenimo laiku, kiti įpėdiniai turės kitaip duoti.

		Auksinai	Grašiai	Šilingai
	Dabar turi duoti	6		
	Gėralų mokestis nuo alaus	1	7	½
	Taip pat nuo žemės ploto ir kiekvienas jo įpėdinis gėralų mokestį nuo alaus	3	15	
2	Janas Zubrzyckis ir jo įpėdiniai iš trijų [žemės] sklypų	10		
	Gėralų mokestis nuo alaus ir midaus	2	15	
3	Dawidas Bartoszewskis ir jo įpėdiniai	3		
4	Kazimierz Pogierowiczius, kalvis, ir jo įpėdiniai	4	15	
5	Delfinas Zmikulewiczius ir jo įpėdiniai	4	15	
6	Adamas Piehcelis, vežikas	4		
7	Szymonas Burtas	4		
8	Stefanas Bogustynowiczius su įpėdiniais	5		
9	Piotras Maszkiewiczzius, dailidė	4	15	
10	Kazimierz Sobolewskis	4	15	
11	Matiaszas Markiewiczzius	5		
12	Kazimierz Rozelewiczzius	5		
13	Matiaszas Maszelewiczzius	5		
14	Grzegorz Haponowiczzius, kitaip Katinas	9		
	Gėralų mokestis nuo alaus ir midaus	2	15	
15	Szymonas Junkowskis, salyklininkas	5		
16	Jerzy Sztesnowiczzius, stalius	4	15	
17	Szymonas Burba	4	15	
18	Pawełas Krynickis	4	15	
19	Piotras Szymanowskis	4	15	
20	Dzienisas Siwickis	4		
21	Laurensienė Mieluwiczienė, našlė	4	15	
22	Kazimierz Burskis	4		
23	Matiaszas Butyszkiewiczzius su gėralų mokesčiu	6	15	
24	Stefanas Mikulewiczzius, vežikas	6	15	
25	Ponas Stanisławas	1	15	

2.

Šv. Jurgio jurisdikos gyventojų pareigos

1. Kad maloningiesiems tėvams, provincijolui, komisarams, priorams ir prioro pareigas einantiems vikarams pagarbą ir paklusnumą rodytų.
2. Kad žemės mokestis, gėralų mokesčiai per Šv. Jurgį [būtų] atiduoti per vienuolius tėvui priorui.
3. Kad mokesčiai valstybei, kaip kad duoklės, padūmės ir kiti panašūs, kuriuos šeimeliuose įvestų ir seime patvirtintų, per vienuolius ir vaitą [būtų] į vienuolyną atnešti tėvui priorui.
4. Kad be vienuolyno žinios nebūtų sudaromi testamentai, o pirmiausia dėl to, kad kai kitai bažnyčiai arba vienuolynui užrašomas testamentu ar pastatas, ar sklypas, tokie testamentai negalioja, nes jurisdikos suardymas kelia rūpesčius ir kivirčius. Tačiau su savo kapomis grašių bus galima tvarkytis laisvai.
5. Kad namų eretikams, schizmatikams, nei jokiam bet kokios sektos ar religijos kilmingajam, ir bet kam kitam be vienuolyno žinios neparduotų, nei bandytų apgauti, apsimesdami, kad [apie tai] nežinojo; pažeidimo atveju negalios sutartis.
6. Kalėdojimas, *wloczebne*¹⁰, kaip čionykštis paprotys paliekamas mūsų nuožiūra.
7. Kad kiekvienas iš savo namų į mūsų palivarką įvąpūtės metu šeimynykštį pasiųstų arba jį nusamdytų.
8. Prie [Kristaus] kapo didžiojo pasninko prieš Velykas metu ir į rorotas su žvakėmis per Adventą pamaldžių žmonių ir didžių ponų pavyzdžiu eiti; ir turi būti palaikoma tvarka, kad niekas gatvėje netrukdytų ir urėde nesiskųstų.

Negana to, kad Viešpats Dievas būtų pagarbintas, o teisingumas klestėtų ir augtų, nes be valdžios viršenybės ir urėdų jokia Respublika gyvuoti negali, prisimenant, kad ir pasaulis žūtų, teįvyksta teisingumas, kuriuo sušvelninama Dievo rūstybė, o žmogiškasis pyktis gali būti numalšintas dėl to, kad yra išrinktas ir vienuolyno patvirtintas urėdas, todėl privalu jam paklusti, gresiant bausmei pagal Statutą. Tam urėdai dabar priklauso pirmiau paminėti miestiečiai.

Vaitas, žymusis ponas Pawełas Dundulis

Pirmasis suolininkas, žymusis ponas Piotras Szymanowski

Antrasis suolininkas, žymusis ponas Szymonas Burda [!]

Raštininkas, žymusis ponas Szymonas Brutas

Urėdo tarnas Pawełas Krynickis

1. Tas urėdas turi vadovautis Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės Statutu vaito namuose garbingai, teisingai, su visais skaitantis ir niekam nedarant žalos.

¹⁰ Šaltiniuose šis žodis žymį paprotį, susijusį su šv. Velykomis. Panašiai kaip kalėdojimas prieš Kalėdas, šis pasižymi vaikščiojimu pas kaimynus, religinių giesmų giedojimu, dainų dainavimu (žr. Zygmunt Gloger, *Encyklopedia staropolska ilustrowana*, t. IV, Warszawa, 1903, s. 453). Šaltiniuose taip pat aptinkama, kad apsilankę svečiai yra vaišinami alkoholiu ir maistu. Etnologai ir muzikologai šį paprotį apibūdina kaip *lalavimą*, tačiau šaltiniuose aptinkamas žodis labiau siejamas su *vaikščiojimu*, *klajojimu*. Norint suprasti, ar šis paprotys tapatus žinomam iš XIX–XX a. pradžios, reiktų detalesnių tyrimų. Už diskusijas apie tai dėkoju dr. Liudui Jovaišai ir dokt. Rūtai Miškinytei.

2. Pagrįstus atlygius už nusikaltimus urėdas turės imti ir bažnyčiai atiduoti, civilinių bylų atveju apeliuoti į vienuolyną, o kriminalinių bylų atveju – ten, kur priklauso pagal teisę.
3. Tie ponai urėdininkai turi prižiūrėti, kad visi ponai miestiečiai, nieko neišskiriant, šventoje santuokoje pagal Romos Bažnyčią gyventų.
4. Urėdas turi prižiūrėti, kadgi klajoklių, pabėgusių žmonių, o būtent ištvirkėlių, įtartinų moterų, vagių, svetimšalių be dorumo įrodymo nelaikytų ir draugystės su jais nepalaikytų, bet kad apie tokius praneštų, [kitaip] gresia bausmė.
5. Kad visi kaminai būtų sutvarkyti ir išvalyti dėl ugnies pavojaus ir kas ketvirtį urėdo patikrinti, [kitaip] gresia bausmė.

Galiausiai, taip pat tai, ką urėdas garbingai, nedarydamas skriaudos artimui ir [atsižvelgdamas] į tai, kas leidžiama ir patvirtinta vienuolyno, nuspręs, ir turi galioti. O ypač kad kiekvienas miestietis dėl saugumo savo namuose turėtų [priemonės] namų arba iš kitur ateinančio gaisro gesinimui.

Taigi, kad šie punktai ir teisės visada turėtų didesnę reikšmę ir galią, pasirūpinome, kad ateičiai būtų mūsų prioro pareigybės antspaudu ir mūsų rankų parašais patvirtinti. Duota mūsų Šv. Jurgio, arba Snieginės, Karmelyje 1667 Viešpaties metais sausio 20 dieną.

(Antspaudu vieta)

Brolis Florijanas Asbassenas, Vilniaus karmelitų ordino Šv. Jurgio konvento prioras
Brolis Josephas Grabowskis